

LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO KONTROLIERIUS

PAŽYMA DĖL X SKUNDO PRIEŠ VALSTYBINIO SOCIALINIO DRAUDIMO FONDO VALDYBĄ PRIE SOCIALINĖS APSAUGOS IR DARBO MINISTERIJĄ

2020 m. rugsėjo 04 d. Nr. 4D-2020/1- 806
Vilnius

SKUNDO ESMĖ

1. Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstaigoje gautas X (toliau vadinama ir – Pareiškėjas) skundas (toliau vadinama – Skundas) dėl Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos (toliau vadinama ir – VSDFV; VSDFV prie SADM; Fondas; Fondo valdyba) pareigūnų veiksmų (neveikimo), galimai netinkamai išnagrinėjus jo skundą.

2. Pareiškėjas Skunde nurodo:

2.1. „VSDFV prie SADM nebuvo vadovaujamosi 2020-05-31 skundo argumentais, kad 2020-05-12 VSDFV Vilniaus skyrius nepateikė mano advokatui A. M. [toliau vadinama – Advokatas; Pareiškėjo atstovas] sprendimo, o tik gavo lydraštį ir nebuvo mano mokymosi TSRS VRM Minsko aukštojoje mokykloje laikas įskaičiuotas į mano senatvės stažą, VSDFV prie SADM rašo apie gavimą kažko rašto [...] atsakymas yra neaiškus, nepagrįstas ir neteisėtas [...]“ (šios ir kitų citatų kalba netaisyta);

2.2. „2020-06-16 Advokatas gavo voką, kuriame rado VSDFV prie SADM 2020-06-11 atsakymą į 2020-05-31 skundą, taip buvo pažeistos viešojo administravimo nuostatos, nes atsakymą turėjo pateikti per 20 dienų ir todėl minėta institucija neša drausminę atsakomybę“;

2.3. „2020-06-12 VSDFV [...] atsakyme teigiama, kad Advokatas turėjo gauti 2020-05-15 raštą ir sprendimą, kuris buvo išsiųstas Advokatui, tačiau jis gavo tik voką ir lydraštį ir jokio rašto ir sprendimo negavo ir dalį skundo išvis nenagrinėjo [...]“;

2.4. „Tiesa, VSDFV prie SADM minėtame atsakyme teigia, kad buvo 2020-02-26, 2020-07 sprendimas ir 2020-05-29 sprendimai, kuriuose tai nurodo, kad nėra įtrauktas mano mokymosi laikotarpis TSRS VRM Minsko aukštojoje mokykloje, tai dingsta, tai randa įtraukti Radijo matavimo gamykloje darbas, tai nežinau, kas dėl to yra kaltas, manau, kad nėra jokios kontrolės VSDFV Vilniaus skyriuje ir siunčiami sprendimai [...] registruotais laiškais nebuvo įteikti man arba Advokatui, nors turi pareigą tai daryti, tačiau moka biurokatiškai atsirašinėti vilkinant nagrinėjimą skundų ir neneša jokios atsakomybės už tai“;

2.5. „Praėjus daugiau 20 dienų ir pažeidžiant viešojo administravimo įstatymo nagrinėjimo terminą, paštu 2020-06-16 gavau iš VSDFV prie SADM atsakymą, kurį pasirašė pensijų skyriaus patarėja G.S. Minėtame atsakyme nėra nurodyta, kad jį galima skųsti Seimo kontrolierių tarnybai, nes yra biurokratizmo apraiškų minėtos tarnautojos veiksmuose“;

2.6. „Be to, nebuvo vadovaujamosi Lietuvos Respublikos teisės gauti informaciją iš valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų įstatymu, VSDFV prie SADM man turėjo būti nurodyti aiškūs ir objektyvūs atsakymų motyvai, pagrįsti teisės aktų nuostatomis [...]“;

2.7. „Akivaizdu, jog VSDFV Vilniaus skyrius ir VSDFV prie SADM tarnautojai visiškai

nepaisė viešojo administravimo įstatymo nustatyto termino, nes [...] man pagal prašymą ir skundą pateikti jų atsakymai yra neaiškūs, klaidingi [...].“

3. Pareiškėjas prašo skundą dėl VSDFV prie SADM pareigūnų neveikimo pripažinti pagrįstu.

4. Iš prie Skundo pridėtų dokumentų nustatyta toliau pateikiama informacija.

VSDFV 2020-06-12 raštas „Dėl VSDF Vilniaus skyriaus veiksmų ir atsisakymo nagrinėti 2020-05-31 skundo dalį“ (atsakymas į Pareiškėjo atstovo 2020-05-31 skundą):

„VSDF išnagrinėtas Jūsų, kaip Pareiškėjo atstovo, pateiktas 2020-05-31 skundas „Dėl 2020-05-12 nepateikimo sprendimo“. Skunde nurodote, kad 2020-05-25 gavote „voką ir jame buvo 2020-05-15 lydraštis iš VSDFV Vilniaus skyriaus“, kuriame „rašoma, kad 2020-05-12 buvo priimtas sprendimas“, ir prašote „spręsti, kodėl nėra pateiktas sprendimas, o tik lydraštis“, t. y. teigiate, jog negavote Fondo valdybos Vilniaus skyriaus 2020-05-15 rašte Nr. (10.1) DV_S-27309 minimo šio skyriaus 2020 m. gegužės 12 d. sprendimo Nr. (10.1) VPE_SP5-685 nuorašo. Skunde taip pat klausiate, kodėl į X pensijų socialinio draudimo stažą (toliau – stažas) „nebuvo įtrauktas jo mokymąsi TSRS VRM Minsko aukštojoje mokykloje“ laikas.

Dėl Fondo valdybos Vilniaus skyriaus veiksmų (2020 m. gegužės 12 d. sprendimo Nr. (10.1) VPEJŠP5-685 nuorašo išsiuntimo)

Informuojame, kad Fondo valdybos ir Fondo valdybos teritorinių skyrių gaunami ir rengiami dokumentai (raštai, lydraščiai ir kt.) yra registruojami ir saugomi Fondo valdybos Dokumentų valdymo sistemoje (toliau – DVS). Taip pat DVS yra saugomi gaunamų ir siunčiamų dokumentų bei jų priedų skaitmeniniai atvaizdai. DVS duomenimis, Fondo valdybos Vilniaus skyriaus parengtas 2020-05-15 raštas Nr. (10.1) DV_S-27309 „Dėl 2020 m. gegužės 12 d. sprendimo Nr. (10.1) VPE_SP5-685“ buvo pasirašytas, atspausdintas, užregistruotas Fondo valdybos Vilniaus skyriaus Dokumentų tvarkymo skyriuje ir kartu su priedais – Fondo valdybos Vilniaus skyriaus 2020 m. gegužės 12 d. sprendimo Nr. (10.1) VPE_SP5-685 nuorašu (1 lapas) ir šio sprendimo priedo „Socialinio draudimo senatvės pensijos apskaičiavimas“ nuorašu (1 lapas) (iš viso „PRIDEDAMA. 2 lapai“, kaip ir nurodyta rašte) – 2020-05-18 **registruota pašto siunta** per AB Lietuvos paštas buvo išsiųstas adresu <...> [Advokato kontora], nurodant gavėją advokatą A. M. Tai, kad voke buvo ne tik „2020-05-15 lydraštis“ (t. y. Fondo valdybos Vilniaus skyriaus 2020-05-15 raštas Nr. (10.1) DV_S-27309, 1 lapas), įrodo ne tik DVS duomenys, bet ir pašto siuntos svoris – 21 gramas (apytikslis standartinio voko ir 3-jų A4 formato dydžio popieriaus lapų bendras svoris). Taigi Jūsų 2020-05-31 skundo teiginys, kad gavote tik 2020-05-15 lydraštį, t. y. Fondo valdybos Vilniaus skyriaus 2020-05-15 raštą Nr. (10.1) DV_S-27309, yra melagingas, nes DVS esantys duomenys ir Fondo valdybos Vilniaus skyriaus Dokumentų tvarkymo skyriuje esantys dokumentai įrodo, kad Jums, kaip Pareiškėjo atstovui, buvo išsiųstas ne tik Fondo valdybos Vilniaus skyriaus 2020-05-15 raštas Nr. (10.1) DV_S-27309 [...], bet ir rašte minimo Fondo valdybos Vilniaus skyriaus 2020 m. gegužės 12 d. sprendimo Nr. (10.1) VPE_SP5-685 ir šio sprendimo priedo „Socialinio draudimo senatvės pensijos apskaičiavimas“ nuorašai. Todėl Jūsų 2020-05-31 skundo reikalavimą „spręsti, kodėl nėra pateiktas sprendimas, o tik lydraštis“, atmetame kaip nepagrįstą.

Dėl atsisakymo nagrinėti skundą dalyje dėl X mokymosi TSRS VRM Minsko aukštojoje mokykloje laikotarpio įskaitymo į stažą

Skundai Fondo valdyboje nagrinėjami vadovaujantis Viešojo administravimo įstatymu ir Išankstinio ginčų nagrinėjimo ne teismo tvarka taisyklėmis, patvirtintomis Fondo valdybos direktoriaus 2008 m. kovo 18 d. įsakymu Nr. V-131 (toliau – Taisyklės). Asmens skundas nenagrinėjamas, jei viešojo administravimo subjektas, į kurį kreiptasi, tuo pačiu klausimu jau yra pateikęs atsakymą arba priėmęs administracinės procedūros sprendimą ir asmuo nepateikia naujų faktinių duomenų, leidžiančių abejoti ankstesnio atsakymo pagrįstumu ar ginčyti priimtą sprendimą (Viešojo administravimo įstatymo 14 straipsnio 5 dalies 4 punktas, Taisyklių 30 punktas).

Pažymėtina, kad reikalavimai mokymosi TSRS vidaus reikalų ministerijos (MVD) Minsko aukštojoje mokykloje laikotarpį įskaityti į Pareiškėjo stažą jau buvo keliami Fondo valdybai pateiktuose Pareiškėjo 2020-01-31 skunde bei Jūsų, kaip Pareiškėjo atstovo, 2020-03-05 prašyme ir 2020-04-15, 2020-04-29 skunduose. Į šiuos skundus / prašymus Fondo valdyba atsakė atitinkamai 2020 m. vasario 26 d. sprendimu Nr. (6.5) 1-1317, 2020 m. balandžio 7 d. sprendimu Nr. (6.5) 1-2245 ir 2020 m. gegužės 29 d. sprendimu Nr. (6.5) 1-3480. Todėl remdamiesi Viešojo administravimo įstatymo 14 straipsnio 5 dalies 4 punktu bei Taisyklių 30 punktu, Jūsų 2020-05-31 skundą ta apimtimi, kuria klausiate, kodėl į Pareiškėjo stažą „nebuvo įtrauktas jo mokymąsi TSRS VRM Minsko aukštojoje mokykloje“ laikas, atsisakome nagrinėti kaip pakartotinį.

Fondo valdybos Vilniaus skyriaus veiksmus ir šį Fondo valdybos sprendimą turite teisę per vieną mėnesį nuo pastarojo sprendimo gavimo dienos Administracinių bylų teisenos įstatymo nustatyta tvarka apskųsti Vilniaus apygardos administraciniam teismui (Žygimantų g. 2, LT-01102 Vilnius).“

TYRIMAS IR IŠVADOS

5. Seimo kontrolierius, siekdamas išsiaiškinti Pareiškėjo nurodytas aplinkybes, kreipėsi į Fondo valdybą, prašydamas pateikti paaiškinimus dėl Skundo teiginių bei atsakyti į klausimus.

Tyrimui reikšmingos faktinės aplinkybės

6. Fondo valdyba Seimo kontrolierių informavo, pateikė dokumentus bei paaiškinimus, iš kurių nustatyta:

6.1. „2020-06-03 Fondo valdyboje buvo gautas Pareiškėjo vardu pateiktas Advokato 2020-05-31 skundas „Dėl 2020-05-12 nepateikimo sprendimo“. Skunde, be kita ko, Advokatas nurodė, kad 2020-05-25 gavo „voką ir jame buvo 2020-05-15 lydraštis iš VSDFV Vilniaus skyriaus“, kuriame „rašoma, kad 2020-05-12 buvo priimtas sprendimas“, ir prašė „spręsti, kodėl nėra pateiktas sprendimas, o tik lydraštis“. Kartu su skundu jokio Fondo valdybos Vilniaus skyriaus rašto ar sprendimo advokatas A. M. nepateikė. Todėl Fondo valdyba atsižvelgė į tai, kad Fondo valdybos Vilniaus skyrius, gavęs iš Vilniaus miesto savivaldybės administracijos Archyvo skyriaus dokumentus, patikslinančius Pareiškėjo darbo Vilniaus radijo matavimo prietaisų gamykloje laikotarpį, priėmė naują 2020 m. gegužės 12 d. sprendimą Nr. (10.1) VPE_SP5-685, apie kurį informavo Advokatą 2020-05-15 raštu Nr. (10.1) DV_S-27309, todėl padarė išvadą, kad 2020-05-31 skunde Advokatas teigia, jog negavo šiame rašte minimo Fondo valdybos Vilniaus skyriaus 2020 m. gegužės 12 d. sprendimo Nr. (10.1) VPE_SP5-685 nuorašo.“

6.2. „Siekdami išsiaiškinti visas aplinkybes, susijusias su pirmiau minėto Fondo valdybos Vilniaus skyriaus 2020 m. gegužės 12 d. sprendimo Nr. (10.1) VPE_SP5-685 nuorašo išsiuntimu, 2020-06-05 raštu Nr. (6.3E) 1-3677 kreipėmės į Fondo valdybos Vilniaus skyrių dėl informacijos pateikimo. 2020-06-08 raštu Nr. (10.34E) DVJS-30717 Fondo valdybos Vilniaus skyrius informavo, kad šio skyriaus 2020-05-15 raštas Nr. (10.1) DV_S-27309 buvo išsiųstas Advokatui kartu su pridėtais dokumentų (t. y. Fondo valdybos Vilniaus skyriaus 2020 m. gegužės 12 d. sprendimo Nr. (10.1) VPE_SP5-685 ir šio sprendimo priedo „Socialinio draudimo senatvės pensijos apskaičiavimas“) nuorašais, ir pateikė šias aplinkybes patvirtinančius dokumentus (registruotų siuntų, pateiktų AB Lietuvos paštas, 2020-05-18 sąrašo Nr. 334 ir sąrašo Nr. /2421-55-15568 kopijas). [...] Fondo valdybos ir Fondo valdybos teritorinių skyrių gaunami ir rengiami dokumentai (raštai, lydraščiai ir kt.) yra registruojami ir saugomi Fondo valdybos Dokumentų valdymo sistemoje (toliau – DVS). Taip pat DVS yra saugomi gaunamų ir siunčiamų dokumentų bei jų priedų skaitmeniniai atvaizdai. DVS duomenimis, Fondo valdybos Vilniaus skyriaus parengtas 2020-05-15 raštas Nr. (10.1) DV_S-27309 „Dėl 2020 m. gegužės 12 d. sprendimo Nr. (10.1) VPE_SP5-685“ buvo pasirašytas, atspausdintas ir užregistruotas Fondo valdybos Vilniaus skyriaus Dokumentų tvarkymo skyriuje kartu su priedais – Fondo valdybos Vilniaus skyriaus 2020 m. gegužės 12 d. sprendimo Nr. (10.1) VPE_SP5-685 nuorašu (1 lapas) ir šio sprendimo

priedo „Socialinio draudimo senatvės pensijos apskaičiavimas“ nuorašu (1 lapas) (iš viso „PRIDEDAMA. 2 lapai“, kaip ir nurodyta rašte). [...] Advokatui buvo išsiųstas Fondo valdybos Vilniaus skyriaus 2020-05-15 raštas [...] kartu su priedais [...], todėl Advokato 2020-05-31 skundo reikalavimas „spręsti, kodėl nėra pateiktas sprendimas, o tik lydraštis“, buvo atmestas kaip nepagrįstas.“

6.3. „2020-05-31 skunde „Dėl 2020-05-12 nepateikimo sprendimo“ Advokatas taip pat kėlė klausimus, susijusius su mokymosi TSRS vidaus reikalų ministerijos (MVD) Minsko aukštojoje mokykloje laikotarpio neįskaitymu į Pareiškėjo pensijų socialinio draudimo stažą (toliau – stažas). Pažymėtina, kad reikalavimai mokymosi TSRS vidaus reikalų ministerijos (MVD) Minsko aukštojoje mokykloje laikotarpį įskaityti į Pareiškėjo stažą jau buvo keliami ankstesniuose Fondo valdybai pateiktuose Pareiškėjo 2020-01-31 skunde ir Pareiškėjo vardu pateiktuose Advokato 2020-03-05 prašyme, 2020-04-15 ir 2020-04-29 skunduose. Šie skundai / prašymai Fondo valdyboje buvo išnagrinėti ir į šiuos skundus / prašymus buvo atsakyta atitinkamai Fondo valdybos 2020 m. vasario 26 d. sprendimu Nr. (6.5) 1-1317, 2020 m. balandžio 7 d. sprendimu Nr. (6.5) 1-2245 ir 2020 m. gegužės 29 d. sprendimu Nr. (6.5) 1-3480. Todėl, remiantis Viešojo administravimo įstatymo 14 straipsnio 5 dalies 4 punktu bei Taisyklių 30 punktu, Advokato 2020-05-31 skundą ta apimtimi, kuria buvo klausama, kodėl į Pareiškėjo stažą „nebuvo įtrauktas jo mokymasis TSRS VRM Minsko aukštojoje mokykloje“ laikas, atsisakyta nagrinėti kaip pakartotinį.“

6.4. „Fondo valdyboje 2020-06-03 gautas Pareiškėjo vardu pateiktas Advokato skundas „Dėl 2020-05-12 nepateikimo sprendimo“ išankstinio ginčų nagrinėjimo ne teismo tvarka buvo išnagrinėtas Fondo valdybos 2020 m. birželio 12 d. sprendimu Nr. (6.5) 1-3874 (sprendimas Pareiškėjui buvo išsiųstas registruotu paštu), t. y. nepraleidus Viešojo administravimo įstatymo 31 straipsnyje ir Taisyklių 18 punkte nustatyto termino (skundas Fondo valdyboje turėjo būti išnagrinėtas iki 2020-07-02). Pirmiau minėtas Pareiškėjo vardu pateiktas Advokato 2020-05-31 skundas „Dėl 2020-05-12 nepateikimo sprendimo“ 2020-06-03 buvo gautas ir Fondo valdybos Vilniaus skyriuje (skunde nurodytas antrasis adresatas). Pažymėtina, kad 2020-05-31 skunde keliami klausimai nepriklauso Fondo valdybos Vilniaus skyriaus kompetencijai, todėl šis skyrius 2020-06-10 raštu Nr. (11.3E) DV_S-31190 informavo Advokatą, kad į visus jo 2020-05-31 skunde pateiktus klausimus atsakys Fondo valdyba. Taip pat pažymėtina, kad apie Viešojo administravimo įstatymo 31 straipsnyje ir Taisyklių 18 punkte nustatytą 20 darbo dienų skundų (prašymų) nagrinėjimo terminą Advokatas buvo ne kartą informuotas (Fondo valdybos 2020-03-26 raštas Nr. (6.5) 1-2005, 2020-05-04 raštas Nr. (6.5) 1-2803).“

6.5. „[...] Fondo valdybos išankstinio ginčų nagrinėjimo ne teismo tvarka priimtas sprendimas gali būti skundžiamas teismui (Valstybinio socialinio draudimo įstatymo 41 straipsnio 4 dalis). Kiti Fondo valdybos priimti sprendimai ir veiksmai (neveikimas) (išskyrus numatytus Valstybinio socialinio draudimo įstatymo 41 straipsnio 4 dalyje) gali būti skundžiami Lietuvos administracinių ginčų komisijai arba teismui Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo nustatyta tvarka (Valstybinio socialinio draudimo įstatymo 41 straipsnio 5 dalis).“

6.6. „2020 m. sausį–birželį Fondo valdyboje paštu ir elektroniniu paštu buvo gauti 1 Pareiškėjo ir 9 jo Advokato (iš viso – 10) skundai / prašymai [...]“

6.7. „[...] 2020 metais Fondo valdybos Vilniaus skyriuje buvo gauti 2 Pareiškėjo ir 2 Pareiškėjo vardu pateikti jo Advokato (iš viso – 4) prašymai/ skundai [...]“

Tyrimui reikšmingos teisės aktų nuostatos

7. Lietuvos Respublikos įstatymai ir kiti teisės aktai

7.1. Viešojo administravimo įstatyme (VAI) reglamentuojama:

7.1.1. 2 straipsnis – „14. Prašymas – su asmens teisių ar teisėtų interesų pažeidimu nesusijęs asmens kreipimasis į viešojo administravimo subjektą prašant suteikti administracinę paslaugą, priimti administracinį sprendimą arba atlikti kitus teisės aktuose nustatytus veiksmus. 15.

Skundas – asmens rašytinis kreipimasis į viešojo administravimo subjektą, kuriame nurodoma, kad yra pažeistos jo teisės ar teisėti interesai, ir prašoma juos apginti.“

7.1.2. *14 straipsnis* – „1. Prašymų ir skundų nagrinėjimo ir asmenų aptarnavimo viešojo administravimo subjektuose taisyklės tvirtina Vyriausybė.“

7.1.3. *31 straipsnis* – „Administracinė procedūra turi būti baigta ir administracinės procedūros sprendimas priimtas per 20 darbo dienų nuo jos pradžios. Kai dėl objektyvių priežasčių per šį terminą administracinė procedūra negali būti baigta, administracinę procedūrą pradėjęs viešojo administravimo subjektas gali ją pratęsti, bet ne ilgiau kaip 10 darbo dienų. Asmeniui apie administracinės procedūros termino pratęsimą per 2 darbo dienas nuo sprendimo pratęsti administracinės procedūros terminą priėmimo dienos pranešama raštu ir nurodomos pratęsimo priežastys.“

7.2. *Socialinio draudimo pensijų įstatymo 44 straipsnyje* reglamentuojama: „Valstybinio socialinio draudimo fondo administravimo įstaigų sprendimai pensijų skyrimo ir mokėjimo klausimais gali būti skundžiami Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybai Valstybinio socialinio draudimo įstatymo nustatyta tvarka.“

7.3. *Valstybinio socialinio draudimo įstatymo (VSDĮ) 41 straipsnyje* reglamentuojama: „1. Draudėjai, apdraustieji asmenys ir kiti suinteresuoti asmenys (toliau šiame straipsnyje – suinteresuoti asmenys) turi teisę apskusti Fondo valdybos teritorinių skyrių sprendimus ir veiksmus (neveikimą) Fondo valdybai. Fondo valdyba yra privaloma išankstinio ginčų nagrinėjimo ne teismo tvarka institucija. [...]. 5. Fondo valdybos sprendimai ir veiksmai (neveikimas) (išskyrus numatytus šio straipsnio 4 dalyje) gali būti skundžiami Vyriausiajai administracinių ginčų komisijai arba teismui Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo nustatyta tvarka. [...].“

7.4. *Vyriausybės 2007-08-22 nutarimu Nr. 875 patvirtintose Prašymų ir skundų nagrinėjimo ir asmenų aptarnavimo viešojo administravimo subjektuose taisyklėse* (toliau vadinama – Prašymų nagrinėjimo taisyklės) (2017-11-15 nutarimo Nr. 93 redakcija, galiojanti nuo 2017-11-23) nustatyta:

„35. **Atsakymai į prašymus parengiami atsižvelgiant į jo turinį:** 35.1. į prašymą suteikti administracinę paslaugą – išduoti dokumentą, jo kopiją, nuorašą ar išrašą, patvirtinantį tam tikrą juridinį faktą, – atsakoma suteikiant prašomą administracinę paslaugą arba nurodomos atsisakymo tai padaryti priežastys; 35.2. į prašymą pateikti institucijos turimą informaciją atsakoma pateikiant prašomą informaciją Lietuvos Respublikos teisės gauti informaciją iš valstybės ar savivaldybių institucijų ir įstaigų įstatymo nustatyta tvarka arba nurodomos atsisakymo tai padaryti priežastys; 35.3. į prašymą priimti administracinį sprendimą – atsakoma pateikiant atitinkamo priimto dokumento kopiją, išrašą ar nuorašą arba nurodomos atsisakymo tai padaryti priežastys; 35.4. į kitus prašymus – atsakoma laisva forma arba nurodomos atsisakymo tai padaryti priežastys. 36. Prašymą nagrinėjusi institucija, pati pastebėjusi ar gavusi pagrįstą asmens kreipimąsi dėl atsakyme esančių spausdinimo, skaičiavimo ar faktinių duomenų klaidų, ne vėliau kaip per 2 darbo dienas nuo klaidos paaikškinimo arba asmens kreipimosi dienos jas ištaiso ir pateikia asmeniui ištaisytą atsakymą arba praneša jam, kodėl klaidos nebuvo taisomos. 37. Į skundus atsakoma laikantis Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatyme nustatytos tvarkos. 38. Atsakyme, kuriame nurodomos atsisakymo suteikti prašomą administracinę paslaugą, informaciją, priimti administracinį sprendimą priežastys, arba institucijos siunčiamame pranešime apie asmens prašymo ar skundo nenagrinėjimo priežastis asmuo ar jo atstovas turi būti informuojamas apie tokio atsakymo apskundimo tvarką, nurodant institucijos (-ų), kuriai (-ioms) gali būti paduotas skundas, pavadinimą (-us) ir adresą (-us), taip pat terminą (-us), per kurį (-iuos) gali būti pateiktas skundas. Persiunčiant prašymą ar skundą nagrinėti kitai kompetentingai institucijai ir informuojant apie tai asmenį ar jo atstovą, pranešime asmeniui nurodyti minėtos apskundimo tvarkos nereikia.“

7.5. *Fondo valdybos direktoriaus 2008-03-18 įsakymu Nr. V-131 patvirtintose Išankstinio ginčų nagrinėjimo ne teismo tvarka taisyklėse* (Taisyklės) reglamentuojama: „18. Skundas turi būti išnagrinėtas ir sprendimas dėl jo priimtas ne vėliau kaip per 20 darbo dienų nuo skundo su visais papildomais dokumentais (informacija) gavimo. Jeigu skundo nagrinėjimo metu pareiškėjas

patikslina (papildo) skundą arba suformuluoja iš esmės naujus reikalavimus, skundo nagrinėjimo terminas skaičiuojamas nuo patikslinto (papildyto) skundo gavimo dienos. Šiame punkte nustatyti terminai gali būti pratęsti dar iki 20 darbo dienų, jeigu skundai nagrinėti reikia papildomo tyrimo. Apie tai turi būti raštu (o jeigu skundas gautas elektroniniu būdu – elektroniniu būdu) pranešta pareiškėjui, nurodant termino pratęsimo priežastis. [...].“

Tyrimui reikšminga teismų praktika

8. Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo (KT) praktika:

„Lietuvos Respublikos Konstitucijos 30 straipsnio 1 dalyje įtvirtintas konstitucinis teisminės gynybos principas yra universalus; teisę į teisminę pažeistų konstitucinių teisių ir laisvių gynybą turi kiekvienas asmuo, manantis, kad jo teisės ar laisvės pažeistos; asmeniui jo pažeistų teisių gynyba teisme garantuojama nepriklausomai nuo jo teisinio statuso; asmenų pažeistos teisės ir teisėti interesai teisme turi būti ginami nepriklausomai nuo to, ar jie yra tiesiogiai įtvirtinti Lietuvos Respublikos Konstitucijoje, ar ne; teisė kreiptis į teismą yra absoliuti; šios teisės negalima apriboti ar paneigti; asmens konstitucinė teisė kreiptis į teismą negali būti dirbtinai suvaržoma, taip pat negali būti nepagrįstai pasunkinama ją įgyvendinti; jeigu būtų neužtikrinta asmens konstitucinė teisė kreiptis į teismą, būtų nepaisoma ir visuotinai pripažinto bendrojo teisės principo *ubi ius, ibi remedium* – jeigu yra kokia nors teisė (laisvė), turi būti ir jos gynimo priemonė; tokia teisinė situacija, kai kuri nors asmens teisė ar laisvė negali būti ginama, taip pat ir teismine tvarka, nors pats tas asmuo mano, kad ši teisė ar laisvė yra pažeista, pagal Lietuvos Respublikos Konstituciją yra neįmanoma, Lietuvos Respublikos Konstitucija jos netoleruoja (Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2010 m. gegužės 13 d. nutarimas).“

9. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo (toliau vadinama ir – LVAT) praktika:

9.1. LVAT 2016-02-22 nutartis administracinėje byloje Nr. A-1150-520/2016:

„[...] atsakovas savo kompetencijos ribose įvykdė pareigą ir pateikė pareiškėjui tinkamą atsakymą, o tai, kad pareiškėjo netenkina skundžiamame atsakyme išdėstytos faktinės aplinkybės ir argumentai, nėra pagrindas pripažinti, jog pats atsakymas yra nemotyvuotas ir neteisėtas bei neatitinkantis Viešojo administravimo įstatymo nuostatų. [...]“;

9.2. LVAT 2014-05-28 nutartis administracinėje byloje Nr. A261-610/2014 – „[...] viešojo administravimo subjektas, bet kokiu būdu gavęs informaciją apie galbūt padarytus pažeidimus, pagal savo kompetenciją turi patikrinti tokią informaciją, ją įvertinti ir reaguoti į ja nuostatų bei kitų teisės aktų nustatytu būdu. Tačiau tai nereiškia, kad VAI, kitų šiam ginčui aktualių teisės aktų taikymo požiūriu atsakovas privalo veikti taip, kaip to prašo besikreipiantys į juos asmenys [...]“.

9.3. „Priimant sprendimą dėl konkretaus prašymo (ar kitokio pobūdžio kreipimosi, nepriklausomai nuo tokio dokumento formos) turi būti veikama paisant pagrindiniame šalies įstatyme – Konstitucijoje įtvirtinto, atkartojamo ir Viešojo administravimo įstatyme, principo, kad valdžios įstaigos tarnauja žmonėms“ (LVAT 2013-03-05 nutartis, priimta administracinėje byloje Nr. A556-439/2013).

9.4. „Teisėjų kolegija [...] pastebi, jog valdžios institucijų sistema yra sukurta taip, kad kiekviena institucija turi jos paskirtį atitinkančias priskirtas funkcijas, kompetenciją, kurių privalo laikytis. Pagal VAI viešojo administravimo subjektai savo veikloje, be kita ko, privalo vadovautis įstatymo viršenybės principu, reiškiančiu, kad šių subjektų įgaliojimai atlikti viešąjį administravimą turi būti nustatyti įstatymuose, bei nepiktnaudžiavimo valdžia principu, reiškiančiu, kad viešojo administravimo subjektams draudžiama atlikti viešojo administravimo funkcijas neturint įstatymų suteiktų reikiamų įgaliojimų arba priimti administracinius sprendimus siekiant kitų, negu įstatymų nustatyta, tikslų (3 straipsnio 1, 4 punktai). Pagal *viešojoje teisėje veikiančių teisėtumo principą viešojo administravimo subjektai privalo veikti tik įstatymo jiems suteiktų įgaliojimų ribose*, o veikimas viršijant kompetencijos ribas (*ultra vires*) yra pagrindas viešojo administravimo subjekto aktą pripažinti neteisėtu (žr. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2009 m. lapkričio 23 d.

nutartą administracinėje byloje Nr. A662-906/2009, 2010 m. spalio 22 d. nutartį administracinėje byloje Nr. A756-1229/2010).“

Tyrimo išvados

10. Atsižvelgus į tyrimo metu analizuotą informaciją, teisinį reglamentavimą, pažymėtina:

10.1. Vadovaudamiesi Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 12 straipsnio nuostatomis, Seimo kontrolieriai tiria pareiškėjų skundus dėl pareigūnų piktnaudžiavimo, biurokratizmo ar kitaip pažeidžiamų žmogaus teisių ir laisvių viešojo administravimo srityje.

Seimo kontrolieriai nėra įgalioti spręsti pensijų skyrimo, mokėjimo klausimų, priimti su tuo susijusių atitinkamų sprendimų, be kita ko, *vertinti VSDFV skyrių priimtų sprendimų pagrįstumo ir teisėtumo, įpareigoti VSDFV panaikinti sprendimus ir pan.* Pažymėtina, kad Seimo kontrolieriai nenagrinėja ginčų dėl teisės. Lietuvos Respublikos valstybinio socialinio draudimo įstatymo 41 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad draudėjai, apdraustieji asmenys ir kiti suinteresuoti asmenys turi teisę apskusti *Fondo valdybos teritorinių skyrių sprendimus ir veiksmus (neveikimą) Fondo valdybai*. Fondo valdyba yra privaloma išankstinio ginčų nagrinėjimo ne teismo tvarka institucija. Pagal minėto straipsnio 4 dalį, Fondo valdyba, išnagrinėjusi skundą, gali jį patenkinti visą ar iš dalies, taip pat skundą atmesti. Fondo valdybos išankstinio ginčų nagrinėjimo ne teismo tvarka priimtas sprendimas *gali būti skundžiamas teismui*.

10.2. Nagrinėjamu atveju nustatyta:

10.2.1. Pareiškėjas skundžiasi, kad Fondo valdyba pažeidė teisės aktuose nustatytus terminus, t. y. atsakymą į 2020-05-31 skundą pateikė pažeidusi 20 darbo dienų terminą; be to, atsakymą pateikė neatsižvelgusi į skundo turinį;

10.2.2. Pareiškėjo vardu pateiktas Advokato 2020-05-31 skundas Fondo valdyboje gautas 2020-06-03. Taigi terminas atsakymui pateikti skaičiuojamas būtent nuo 2020-06-03. Pagal VAĮ, Taisyklių nuostatas (pažymos 7.1, 7.5 punktai), atsakymui pateikti nustatytas 20 darbo dienų terminas. Taigi, Fondo valdyba atsakymą Pareiškėjui turėjo pateikti iki 2020-07-02. Fondo valdyba, išnagrinėjusi Pareiškėjo skundą, atsakymą (sprendimą) pateikė 2020-06-12, t. y. nepažeidė teisės aktuose nustatytų terminų;

10.2.3. Pareiškėjo 2020-05-31 skundas Fondo valdyboje išnagrinėtas išankstinio ginčų nagrinėjimo ne teismo tvarka, 2020-06-12 priimtas sprendimas, kuris Pareiškėjui išsiųstas registruotu paštu. Pažymėtina, kad sprendime yra atsakyta į visus 2020-05-31 skunde pateiktus klausimus – dėl Fondo valdybos Vilniaus skyriaus veiksmų (2020-05-12 sprendimo nuorašo išsiuntimo ir dėl Pareiškėjo mokymosi TSRS VRM Minsko aukštojoje mokykloje laiko įskaitymo į stažą). VSDĮ (pažymos 7.3 punktas) nuostatomis, Fondo valdybos sprendimai skundžiami teismui.

Taigi, Pareiškėjas arba jo Advokatas turi teisę, nesutikus su Fondo valdybos 2020-06-12 sprendimu, – skusti jį teismui (ne Seimo kontrolieriui), nurodant teisinius argumentus, kuriais remiantis galimai Fondo valdybos sprendimas yra nepagrįstas ir neteisėtas.

Kaip nustatyta tyrimu, Pareiškėjas savo teisėmis nepasinaudojo, sprendimo teisės aktuose nustatyta tvarka ir terminais neskundė.

Lietuvos Aukščiausias Teismas (LAT) savo nutartyje yra pasisakęs, „kiekvienas asmuo turi domėtis savo teisėmis ir pareigomis, t. y. turi elgtis protingai. Protingumas reikalauja, kad asmuo elgtųsi apdairiai, atidžiai, rūpestingai, teisingai ir sąžiningai. Asmens veiksmai konkrečioje situacijoje vertinami pagal apdairaus, rūpestingo, atidaus asmens (lot. *bonus pater familias*) elgesio adekvačioje situacijoje etaloną. Pažymėtina, kad teisės aktai skelbiami viešai, todėl kiekvienas rūpestingas asmuo gali sužinoti savo teises ir pareigas. Asmuo, ignoruodamas įstatymus, nesidomėdamas savo teisėmis ir pareigomis, elgiasi neprotingai, todėl negali pasiteisinti tuo, kad nežino įstatymų ar juos netinkamai supranta. CK 1.6 straipsnyje, atsižvelgiant į konstitucinę nuostatą, kad įstatymo nežinojimas neatleidžia nuo atsakomybės (Konstitucijos 7 straipsnio 3 dalis), įtvirtinta, jog įstatymų nežinojimas ar netinkamas jų nuostatų suvokimas neatleidžia nuo juose numatytų sankcijų taikymo ir nepateisina įstatymų reikalavimų nevykdymo ar netinkamo jų

vykdymo (LAT nutartis civ. byloje Nr. 3K-3-384/2007).“

11. Apibendrinus pateiktas išvadas, konstatuotina:

11.1. Fondo valdyba Pareiškėjo skundą išnagrinėjo išankstinio ginčų nagrinėjimo ne teismo tvarka, priėmė sprendimą, kuris skųstinas teismui VSDĮ 41 straipsnyje nustatyta tvarka;

11.2. Seimo kontrolieriai nėra įgalioti vertinti Fondo valdybos teritorinių skyrių, Fondo valdybos priimtų sprendimų teisėtumo ir pagrįstumo. Vadovaujantis Seimo kontrolierių įstatymo 17 straipsnio 1 dalies 3 punktu ir šio straipsnio 4 dalimi („jeigu skundo tyrimo metu paaiškėja, kad skunde nurodytų aplinkybių tyrimas nepriklauso Seimo kontrolieriaus kompetencijai, skundo tyrimas nutraukiamas“), Pareiškėjo skundo tyrimas nutrauktinas.

12. Atkreiptinas Pareiškėjo dėmesys į tai, kad:

12.1. visi viešojo administravimo subjektai turi tik tokius įgalinimus, kurie jiems yra suteikti konkrečiomis teisės aktų nuostatomis, o plečiamas valdymo institucijų kompetencijos aiškinimas yra negalimas. Institucijos **privalo veikti tik taip, kaip numato teisės aktai, priešingu atveju būtų pažeistas viešojo administravimo subjektui taikytinas bendrojo draudimo principas – veikti taip, kaip nėra leidžiama** (pažymos 8 punktas);

12.2. LVAT ne kartą yra pasisakęs, kad, jeigu „*pareiškėjo netenkina skundžiamame atsakyme išdėstytos faktinės aplinkybės ir argumentai, nėra pagrindas pripažinti, jog pats atsakymas yra nemotyvuotas ir neteisėtas bei neatitinkantis Viešojo administravimo įstatymo nuostatų*“, viešojo administravimo subjektas pagal savo kompetenciją turi patikrinti informaciją apie galimai padarytą pažeidimą, jį įvertinti ir reaguoti į jį nuostatų bei kitų teisės aktų nustatyta būdu, „tačiau tai nereiškia, kad VAĮ, kitų šiam ginčui aktualių teisės aktų taikymo požiūriu atsakovas privalo veikti taip, kaip to prašo besikreipiantys į juos asmenys“;

12.3. Kasacinis teismas yra išaiškinęs (LAT nutartys: 2009 m. vasario 2 d., Nr. 3K-3-25/2009, 2009 m. birželio 8 d., Nr. 3K-3-252/2009):

„Lietuvos Respublikos Konstitucijos 30 straipsnyje įtvirtintos asmens teisės kreiptis į teismą įgyvendinimo procesinė tvarka ir sąlygos yra nustatytos specialiuosiuose įstatymuose, ir tam, kad ši teisė būtų įgyvendinta tinkamai, šios tvarkos būtina laikytis. Konstitucines nuostatas konkretizuoja ir detalizuoja civiliniai, baudžiamieji ir administraciniai (tiek procesiniai, tiek tam tikru aspektu ir materialiniai) įstatymai, konkrečiai civiliniame procese – CPK 5 straipsnio 1 dalis. Pagal šią proceso teisės normą teisę į teisminę gynybą turi asmuo, kurio teisė ar įstatymų saugomas interesas yra pažeisti ar ginčijami. Joje numatyta ne bet kurio, o suinteresuoto asmens teisė kreiptis į teismą. Be to, pagal šią teisės normą suinteresuotas asmuo turi teisę kreiptis į teismą ne bet kokia, o būtent įstatymų nustatyta tvarka. Šia blanketine teisės norma įstatymų leidėjas įtvirtino galimybę suinteresuotų asmenų teisę kreiptis į teismą reglamentuoti ir kitais įstatymais (CPK 1 straipsnio 2 dalis). Pagal CPK 2 ir 5 straipsnius teisminė gynyba taikoma tiems asmenims, kurie įrodo, kad jų teisės ir teisėti interesai pažeidžiami.“

SEIMO KONTROLIERIAUS SPRENDIMAS

13. Vadovaudamasis Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 22 straipsnio 1 dalies 3 punktu, Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierius nusprendžia X skundo dėl Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos pareigūnų veiksmų (neveikimo) tyrimą nutraukti.

Seimo kontrolierius

Augustinas Normantas